

7. Harold Silver Managing to Innovate in Higher Education // British Journal of Educational Studies. 1999. vol. 47. – p. 145-156.

LaTefy Schoen, Lance D. Fusarelli Innovation, NCLB, and Fear Factor: The Challenge of Leading 21st Century Schools in an Era of Accountability // Educational Policy. 2008. vol. 22 p. 181–203, 184–186.

Ганна Пилипенко

ІННОВАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ ФОРМУВАННЯ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНИХ ВІДНОСИН У СТУДЕНТСЬКІЙ АКАДЕМІЧНІЙ ГРУПІ

Проблема формування суб'єкт-суб'єктних відносин займає чільне місце у педагогічній науці, оскільки сучасний освітній простір орієнтує педагогів на впровадження в навчально-виховний процес особистісно-орієнтованої моделі навчання і виховання. В основі даної моделі покладено сприймання студента як рівноправного члена педагогічної взаємодії, тобто студент виступає не як об'єкт навчально-виховного процесу, а є його суб'єктом. Одним із важливих аспектів, що потребує дослідження у даній сфері, є формування суб'єкт-суб'єктних відносин у студентській академічній групі.

На сьогоднішній день, у зв'язку зі стрімким розвитком суспільства та технічним прогресом, все більше традиційних методів формування міжособистісних стосунків серед студентів стають менш ефективними і втрачають свою актуальність. Тому на сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення набуває тенденція використання інновацій у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу.

Серед науковців, які займалися дослідженням інноваційної діяльності є В. Беспалько, В. Загвязинський, І. Котлярова, В. Биков, Н. Борисова, О. Пашенко, А. Хуторський, Л. Яковенко (дослідження освітніх інновацій); В. Паламарчук, О. Попова, О. Савченко, Н. Юсуфбекова (проблема інновацій у педагогіці); Х. Подковко, Д. Грубіч, Т. Павлова, І. Котова, О. Мельникова, К. Аймедов, Н. Сердюк (проблема інновацій у вищій освіті) тощо.

Формування суб'єкт-суб'єктних відносин у студентській академічній групі під час навчального процесу не може відбуватися без участі викладача, а особливо куратора студентської групи. Саме наставник повинен створювати сприятливі умови для формування здорового психологічного клімату групи за якого між студентами буде відбуватися міжособистісна взаємодія й формуватимуться міцні і дружні стосунки, що з часом перетворить студентську академічну групу на колектив. Впровадження інноваційного підходу в студентських групах реалізується куратором через використання інтерактивних методів, форм та прийомів навчання, що є головним завданням вищого навчального закладу на сучасному етапі підготовки фахівців, здатних нестандартно, гнучко та вчасно реагувати на зміни, які відбуваються в світі.

На нашу думку втілення **інноваційного підходу у навчальний процес** передбачає інтерактивне навчання. Воно спрямоване на активне і глибоке засвоєння досліджуваного матеріалу, розвиток вміння вирішувати комплексні завдання. Інтерактивні види діяльності включають в себе імітаційні та рольові ігри, дискусії, що моделюють ситуації. Завдяки інтерактивним методам відбувається ефективне засвоєння знань у співпраці з іншими студентами, тобто відбуваються суб'єкт-суб'єктні відносини. Ці методи належать до колективних форм навчання, під час яких над досліджуваним матеріалом працює група студентів, при цьому кожен з них несе відповідальність за виконану роботу. Інтерактивна діяльність на заняттях передбачає організацію і розвиток діалогового спілкування, яке призводить до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного вирішення загальних, але значимих для кожного учня завдань.

Одним із сучасних методів є навчання через співпрацю. Він використовується для роботи в малих групах. Цей метод ставить своїм завданням ефективне засвоєння навчального матеріалу, вироблення здатності сприймати різні точки зору, вміння співпрацювати та вирішувати конфлікти в процесі спільної роботи [3, с. 22].

Застосовувані на сучасному етапі **інноваційні методи навчання у вищому навчальному закладі** передбачають і метод, пріоритетом якого є моральні цінності. Він сприяє формуванню індивідуальних моральних установок, заснованих на професійній етиці, виробленню критичного мислення, уміння представляти і відстоювати власну думку.

Серед методів інтерактивного навчання, які доцільно використовувати у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу, на сьогоднішній день найпоширенішими є: брейнстормінг або він ще відомий як «мозковий штурм», ділова (рольова) гра, метод проектів, проблемний (проблемно-пошуковий) метод, робота в малих групах.

Якщо провести детальний аналіз кожного з цих методів, з точки зору впливу їх на формування суб'єкт-суб'єктних відносин у студентській академічній групі, то побачимо, що використання інноваційних методів у навчально-виховному процесі має позитивний вплив на розвиток міжособистісних стосунків у студентів і значно швидше згуртовує групу студентів. Розглянемо їх детальніше.

Метод брейнстормінгу або «мозковий штурм» передбачає стимулювання творчої активності з висловлюванням максимальної кількості варіантів рішення, з яких надалі відбирають найбільш раціональні, – група як єдиний мозок “штурмує” будь-яку проблему, що виникла. Робиться це енергійно, всі члени групи зосереджують свою увагу на одному і тому ж питанні. Як результат – відбувається колективна генерація ідей [5, с. 100]. Н. Вишневська вважає, що цей метод ефективний для вирішення загальних завдань, які не є вузькоспеціальними. Цей метод допомагає бути активними учасниками спілкування і генерувати безліч ідей і пропозицій за короткий проміжок часу. Найкраще, як зазначає автор, його застосовувати в групах з п'яти-шести осіб, які беруть на себе ролі фасилітатора (веде дискусію), секретаря (фіксує пропозиції), оратора (представляє ідеї), “таймера” (стежить за часом). Щоб не пропустити цікаві ідеї, важливо записувати всі пропозиції, які виникають, не оцінюючи їх, оскільки критика перешкоджає процесу

творчого мислення [2, с. 18]. Як бачимо, метод «штурму» допомагає активізувати і включати в роботу всіх студентів групи, в процесі якого вони тісно взаємодіють і спілкуються. Адже, як зазначає Пернарівська Т. «спілкування передбачає не лише інформаційний зв'язок суб'єктів, а й їхнє духовне єднання, внаслідок якого народжується нове знання, перетворюються самі суб'єкти і взаємини між ними, це особлива форма взаємодії, спрямована на розв'язання проблем, що не мають однозначної відповіді» [7, с. 321].

Метод ділової, рольової гри – це групова форма навчання, у процесі якої використовується рольова структура ведення заняття, тобто набір ролей, які регламентують діяльність і поведінку студентів. Рольова гра відіграє важливу роль в активізації навчально-виховного процесу. Це досягається активізацією пізнавально-оцінювальної та практичної діяльності учасників заняття, певною організацією їх взаємодії та спілкування. Рольова гра є одним з тих унікальних методів навчання, що допомагає студентам справлятися з невизначеністю. Вона ставить їх у ситуацію, що включає ті ж обмеження, мотивацію, що існують у реальному світі; її можна використовувати в багатьох навчальних ситуаціях, у процесі вивчення багатьох навчальних дисциплін. [4, с. 183]. Завдяки діловій грі заняття проходять більш цікаво і у студентів з'являється мотивація брати участь в обговоренні. Це сприяє спілкуванню і взаємодії між учасниками, а отже, як результат, виникають певні відносини між студентами, що є першим кроком до розвитку у студентській академічній групі суб'єкт-суб'єктної міжособистісної взаємодії.

Також одним із поширених інноваційних методів в сучасній системі освіти є метод проектів який вперше виник в 20 – тих роках ХХ ст. в США. Цей метод характеризувався індивідуальною роботою за спільно складеним планом. Суть методу проектів полягає в тому, щоб стимулювати інтерес суб'єкта навчання до певних проблем, що припускають володіння деякою сумою знань і через проектну діяльність, яка передбачає рішення однієї або цілого ряду проблем, показати практичне застосування отриманих знань. Тобто від теорії до практики – поєднання академічних знань із прагматичними при дотриманні відповідного балансу на кожному етапі навчання [6, с. 82]. Даний метод характеризується більш індивідуальною роботою студента, він виступає певним чинником впливу на формування суб'єкт-суб'єктних відносин у студентській групі. Вплив можна пояснити тим, що коли, наприклад, у студентів схожі тематики досліджень вони взаємодіють спільно, проводять більше часу разом в пошуках вирішення завдання, оскільки працювати разом набагато легше, ніж робити це самому. Таким чином між студентами, в результаті спільної взаємодії, формуються теплі дружні стосунки, що є фундаментом для формування суб'єкт-суб'єктних відносин у академічній групі.

Метод проблемно-пошукового навчання є одним із основних засобів досягнення поставлених завдань. Суть проблемного викладу знань викладачем полягає в тому, що замість передачі готових положень (правил, законів) науки викладач повідомляє фактичний матеріал, дає його опис на фоні систематично створених їм проблемних ситуацій, постійно спонукає студентів до часткової або повної самостійної пізнавальної діяльності з установами й вирішенням навчальних проблем [1, с. 8]. Тобто з боку викладача висувається проблема, а з боку студентів – пошук її вирішення. В процесі формування міжособистісних стосун-

ків у студентській академічній групі використання проблемно-пошукового навчання має позитивний ефект. Це пояснюється тим, що під час пошуку вирішення поставленої проблеми між студентами відбувається безпосереднє спілкування, тобто вони ведуть обговорення проблеми, дискутують один з одним, захищаючи кожен свої погляди на шляхи вирішення поставленої задачі. Спостерігаючи за таким спілкуванням, бачимо, що серед студентів виділяються активісти, лідери, починає формуватися роль кожного студента у групі, тобто студентська академічна група починає набувати певної структури і розвиватися як майбутній колектив. Саме такі зміни є фундаментом для формування суб'єкт-суб'єктних відносин.

Метод роботи в малих групах – це метод який використовується для вирішення складних проблем, що потребують колективного розуму. Студенти діляться на кілька малих груп (3-5 студентів) і спільно, в складі сформованої групи, виконують поставлене перед ними завдання [8, с. 30].

Даний метод як і попередні ґрунтується на спілкуванні, яке несе не лише інформаційний характер, а й з часом створює міцні морально-духовні зв'язки учасників процесу спілкування. Адже саме спілкування є основою формування будь яких відносин, а особливо у молоді.

Отже, в процесі формування суб'єкт-суб'єктних відносин у студентській академічній групі в теперішній час використовується на практиці значна кількість нововведень, а саме інноваційні методи. Аналізуючи використання методів з точки зору формування суб'єкт-суб'єктних відносин у студентській академічній групі випливає, що введення інноваційних методів навчання, особливо методів «мозкового штурму», рольової (ділової) гри, проектів, проблемно-пошуковий метод та метод роботи в малих групах має позитивний вплив на формування міжособистісних стосунків у студентів. Це характеризується тим, що під час реалізації даних методів між студентами відбувається тісна взаємодія, в якій домінуючим видом діяльності є спілкування яке є фундаментом для формування суб'єкт-суб'єктних відносин у студентській академічній групі.

Список використаної літератури

1. Аймедов К. В. Застосування інноваційних технологій навчання у системі вищої освіти / К. В. Аймедов, Н. М. Сердюк // Молодий вчений. — 2015. — №2. — С. 8 – 10.
2. Вишневська Н. Інтерактивне навчання: нові підходи / Н. Вишневська // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – Умань: [б. в.], 2007, N Вип. 22. – С.16 – 22
3. Герлянд, Т. М. Використання інноваційних методів у навчанні майбутніх кваліфікованих робітників /Т. М. Герлянд // Освітні інновації: філософія, педагогіка, психологія: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 3 грудня 2015 р. Видавничо-виробниче підприємство «Мрія», м. Суми, Україна. – 2015. – С. 19-22.
4. Киливник В. М. Рольова гра як один із методів активного навчання студентів іноземній мові / В. М. Киливник // Збірник магістерських робіт «Студентський альманах» № 2. – 2012р. – С. 176-187.
5. Козинець І. І. Мозковий штурм як одна з форм колективного обговорення проблем / І.І. Козинець // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. Педагогічні науки. – 2015. – Вип. 1. – С. 99–103.
6. Метод проектів – сучасна педагогічна технологія навчання освітніх закладів різних рівнів / О.І.Карбованець, Н.В.Куруц, Н.П. Голуб та ін. // Наук. вісник УжНУ. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.– Вип. 15.– Ужгород: УжНУ, 2010. – С.80-83

7. Пернарівська Т. Рефлексивний тренінг як засіб формування в студентів готовності до гармонізації міжособистісних відносин / Т. П. Пернарівська // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [голов. ред. М. Т. Мартинюк]. – Умань: Жовтий О. О., 2014. – Ч. 1. – С. 320-327.

8. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. Посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004 – 192 с.

Олександра Суханова

САМОСТІЙНА РОБОТА З ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Орієнтуючись на входження до єдиного європейського та світового простору шляхом реалізації основних ідей та положень Болонської декларації, реформування вищої освіти України спрямовано на високу конкурентну спроможність випускників вишів, зданих вирішувати поставлені цілі, усвідомлювати, що від рівня їх знань, умінь і навичок, компетентності, професіоналізму залежить у майбутньому добробут держави. На думку вчених, одним із важливих компонентів якісної освіти, є організація самостійної роботи студентів.

Самостійна робота – це діяльність та навчання, яку науково-педагогічний працівник планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача без його прямої участі [2].

Самостійна робота, методика її організації на рівні навчальної дисципліни безпосередньо пов'язані з активізацією пізнавальної діяльності тих, кого навчають, є першим кроком до творчої роботи особистості.

Діяльність викладача в організації самостійної роботи студентів в умовах особистісно-орієнтованого підходу має включати такі напрямки:

розробку системи нових завдань з предмета різних рівнів складності;

індивідуалізацію навчальних завдань для виділення типологічних груп;

зміну рівнів складності навчальних завдань для студентів різних типологічних груп для того, щоб ступінь самостійності у процесі їх виконання постійно зростає;

створення позитивного емоційного фону навчального заняття;

співвіднесеність оптимальних поєднань фронтальної, групової та індивідуальної форм роботи з урахуванням специфічних відмінностей кожної з типологічних груп;

надання викладачем консультативної допомоги залежно від індивідуальних особливостей студентів і рівня складності індивідуального завдання;

регулювання частоти і глибини контролю за продуктивністю виконання самостійної роботи [1].

Самостійна робота має певні особливості, що відрізняють її від навчально-пізнавальної діяльності в цілому. Вона планується викладачем, який визначає